

fastsatte Bestemmelser, der kunde lette Ordningen af Forholdet til Bantthavere og afgiftsberettigede, er man dog — efter nøje Overvejelse — kommen til, at det ikke vil være rigtig at stille Forslag i saa Henseende. Man stønner ikke rettere, end at den fuldstændige Frihed i Henseende til Forholdets Ordning ogsaa paa dette Punkt gavner Sagen mest.

II.

Til § 7.

Man har i denne Paragraf givet den Landarbejder, for hvem det ikke lykkes selv at udfinde sig en Lod, som han paa rimelige Vilkaar kan faa til Købs, Anvisning til at faa Hjælp i saa Henseende hos Sogneraadet, men man skal i øvrigt erkende, at Paragraffens Bestemmelser, der til Dels ere laante fra tilsvarende engelske Bestemmelser, næppe ville faa større praktisk Betydning.

Retten, der efter Paragraffen er tillagt Sogneraadet til at afvise Sagen, er nærmest et Udtryk for den Side af Kommissionens Opgave, som gaar ud paa at skaffe Landbruget forøget Arbejdskraft, idet Sogneraadets Erklæring om, hvorvidt det er ønskeligt, at der i Kommunen tilvejebringes Husmandslodder, vel nærmest vil blive bestemt af Hensynet til, om der i Kommunen findes tilstrækkelig Arbejdskraft eller ikke.

Spvad særlig angaar Erhvervelsen af Huslodder fra Ejendomme, der høre under et Fæstegods, skal følgende bemærkes. Efter Forordningen af 8de Juni 1787 § 1 Littr. c. havde Eieren eller Besidderen af Fæstegods en vis Ret til at fratage den Fæstegaard Jord for at henlægge samme til jordløse Huse mod at godtgøre Fæsteren saa meget i Landgilden, som Husmanden betalte i Afgift, og Plakat af 16de Maj 1795 hjemlede Godeejeren den samme Ret, naar han vilde oprette ny Huse. Ifølge Plakat af 6te Januar 1802 skulde alle Sager herom afgøres ved et Aastedsmøde af Amtmanden og Landvæsenkommisærerne. Ifølge Loven af 19de Februar 1861 § 8 kræves imidlertid nu Fæsterens Samtykke hertil. Som nærmere omhandlet i de indledende Bemærkninger fremgaar det af de fra Kommunerne modtagne Oplysninger, at Vanskeligheden ved at tilvejebringe Jord til Husmandslodder ofte skyldes den Omstændighed, at det meste af den Jord, der egner sig hertil, er bortkæftet. Da man jo imidlertid vanskeligt kan tænke sig en Tilbagevenden til Reglerne i Forordningen af 1787 og Plakaten af 1795, ligesom det sikkert ogsaa maa anses for forkæfteligt paa anden Maade at anvende Tvangsmidler over for Fæsteren eller Godsejeren, synes den eneste Mulighed for at komme ud over denne Vanskelighed at være den at lade Sogneraadet forhandle med vedkommende, naar det finder, at der er Trang til flere Huslodder i Kommunen, og at Manglen bedst eller udelukkende vil kunne afhjælpes ved at ty til Fæstjord. Det er dog en Selvfølge, at Omdelingslovgivningen ikke bør kunne tilsidefættes ved saadan Udlæggelse af Jord fra Fæstegaarde til Huslodder.

I Forbindelse med Bemærkningerne til den her omhandlede Paragraf finder man Anledning til at anføre, at det i Kommissionen har været Genstand for Forhandling, om der ikke i Planen burde gives særlig Anvisning paa og særlige Regler for Erhvervelse af Jord til Husmandslodder fra Ejendomme, som tilhøre Staten, offentlige Stiftelser eller Embeder o. l.

Kommissionens Opmærksomhed har i saa Henseende med Hensik paa Rigsdagens Forhandlinger om Loven om Landbo-kommissionens Medsættelse været særlig rettet paa Præstegaardsjorderne, der paa Grund af deres Beliggenhed muligt ofte ville være egnede til at afgive Jord til Husmandslodder.

Naar Kommissionen imidlertid har anset det for rettest ikke at træffe Bestemmelser i saa Henseende i Planen, staar dette i Forbindelse med, at man i Kraft af det Princip om fuldkommen Frihed, som man har bestræbt sig for at gennemføre paa alle Punkter af Planen, har ment ikke at burde give Afgang til at tilvejebringe Husmandslodder ved Ekspropriation.

Uden en saadan Afgang mener man nemlig, at Erfaringen tilstrækkeligt viser, at de heromhandlede Jorder ville blive mindst lige saa dyre som anden Jord, og man tror derfor, at det vil være i Landarbejderens egen velforstaede Interesse, at det overlades ham selv — eventuelt med Sogneraadets Bistand — at skaffe sig Jord der, hvor den kan faas bedst og billigst.